

Viatge al poble dels morts

El poble no existeix. La guerra el va desfer i ningú no s'ha preocupat de refer-lo. A la seva vora hi té un riu vorejat de xops, amb un camí poc fressat, amb roderes de carros mig esborrades per antigues. A darreries de juny i a darreries de desembre, cada any, a mitjanit, el camí es veu concorregut per una processó de morts. Esperen que la lluna sigui alta perquè el riu els reflecteixi i els serveixi de guia. Els vestits els vénen balders, els sudaris, a molts, els arrossequen per terra. Passen alts i ensonyats. El cap no se'ls aguanta: alguns el duen decantat damunt de l'espatlla esquerra, d'altres damunt de l'espatlla dreta, alguns l'han deixat a la tomba perquè en dreçar-se els ha caigut i han de tornar a buscar-lo, d'altres el perden pel camp i han d'ajupir-se a collir-lo, uns quants el duen, braços endavant, plantat damunt dels palmells, envestint les ombres. No canten. No riuen. Callen. Van cap al poble que havia estat seu i passen hores embadalits a la vora dels llocs on havien tingut les cases, on tenien els horts que havien cavat, on tenien el cobert que sempre havia estat ple d'aixades i de càvecs, els estables tebis per l'alè dels cavalls i de les vaques, els conreus, els camps de blat i de civada, l'estesa dels ametllers, dels oliverars, els pous d'aigua fresca sempre nova...la font al peu de la muntanya dels castanyers. Els havien afusellat al mig de l'era i tanta sang escampada encara demana misericòrdia...El crit de la xibeca els fa companyia i si tinguessin llàgrimes de vegades plorarien. El cementiri és vell, tombes i nínxols fets malbé pel pas del temps amb les seves pluges, per les gelades, per la guerra de les formigues...pedres rosegades, lloses alçades per la fúria de les arrels, xiprers a desdir foradant el cel. A caiguda d'estrella deixen el poble ficats a dintre dels seus vestits balders, mig desabrigallats pels seus sudaris, amb els caps pengim-penjam; alzinats i tristos tornen al cementiri pels camins impossibles d'endevinar sota l'espessor de les herbes que ningú no dalla. Tornen al seu redós pel camí dels xops, pel camí de l'herba apegalosa, de l'herba cuquera, de l'ortiga blanca, del pericó groc, de l'herba vermella, de l'herba del cargol, de l'herba dels canonges, de l'herba dels innocents, de l'herba del mal estrany, de l'herba de l'ofec, de l'herba de Sant Pelegrí, de l'herba del traïdor, doblats a dintre de l'aigua per la lluna morent que els deixa creure que encara són vius entre canyissars i verdolagues sempre esperant el temps dels solsticis que és el seu temps de passejar.

Mercè Rodoreda (1908 - 1983)

Dia Mundial per a la No-violència i la Pau

El dia 30 de gener se celebra des de fa anys el Dia Mundial per a la No-violència i la Pau (DENIP), en coincidència amb l'aniversari de la mort de Gandhi. Es tracta d'una iniciativa promoguda pel pedagog Llorenç Vidal. Les escoles associades a la UNESCO i el Grup de Biblioteques Catalanes Associades a la UNESCO aprofiten aquesta circumstància per programar nombroses activitats, tant a l'interior del centre com al seu barri o a la seva població.

Per commemorar aquesta diada la biblioteca pública de Salt, com a Biblioteca Catalana Associada a la UNESCO, vol fer-ne ressò amb l'edició de dos contes de Josep Carner i Mercè Rodoreda. El primer, ens interpel·la i emociona per la seva innocent tendresa, el segon és d'una duresa extrema, com un somni de la nit dels morts. Literatura d'una extrema exactitud, d'alta volada, sobre un tema que ens implica a tots.

La guerra

Hi havia en un llogarret un pobre minyó, mancat de la cosa més preciosa que ha estat donada als homes, això és, el seny. Com que, de seny, no en tenia gens, gens, no feia mal a ningú. Vivia tot sol en una pobra cabana, collia herbes, sabia oracions singulars i triava pedres. Era dòcil i senzill, i sempre queia en els paranys que li amaniien els cruels graciosos del llogarret. Però, àdhuc sentina el mal que de vegades li n'esdevenia, no es formava una idea de què cosa fos la crueltat. Qui mal no fa mal no pensa.

Una vegada qui sap qui començà de dir que s'encenia una guerra. Algú del poble que era més aciençat fins en contava el motiu. Les dones ja sabien de llurs àvies que de tant en tant els homes se n'han d'anar a terres llunyanes on poden morir, o d'on poden tornar amb vestits llampants guarnits de vetes i medalles. I, assegudes en rodones davant les cases, tenien plaer a fantasiejar sobre allò que mai no havien vist i mai no sabrien ben bé què cosa podia ésser.

Quan el minyó que no tenia seny passava davant d'elles, per atzar, elles, amb una bona rialla fresca de dones endreçades, treballadores i xafarderes, li deien:

- Que aniràs a la guerra, tanmateix?

Ell somreia:

"Això -pensava- deu ésser una banda on elles berenen."

Tanmateix, el pobre minyó fou tramès a la guerra. El llogarret havia de donar tres soldats, i tothom trobà que ningú millor per a anar a les batalles del rei que el pobre vailet. Qui no té seny no té por. I després ell no seria pas una pèrdua per a ningú. Mig per comoditat, mig per facècia, el trametreren a ciutat.

Aleshores la vida del pobre minyó fou com una mena de rondalla. Li passaren les aventures més extraordinàries. Li posaren un vestit clar i brut, a ratlletes petites: l'encabiren al tren, li parlaren en castellà; arribà en un món de cases compactes i plenes de foradets: considerà els tramvies; i quan caminava, en lloc d'anar sol i somiós com abans, ell no venia a ésser sinó el començament d'un rengle.

I l'atordiren tantes coses! la llum blanca que els homes de ciutat tenen de nits, i dones enfaristolades, i la mar, i els vaixells, i la gent que mai no para, i els xiulets i trontolls d'ésser inconeguts-. I un dia el feren entrar en un vaixell, revolt amb tots els homes d'una pila de rengles. I aquests homes estaven alegres, i cantaven cançons damunt la nau que brandava. La mar també ho semblava, d'alegre, i un bell argent lluïa damunt les seves aigües tranquil·les. Un sol magnífic estavellava les fustes i els caps.

Després de dies arribaren a una terra xafogosa on els arbres eren més grans, i els fruits llampaven amb tota mena de coloraines. Hi havia homes negres, i ocells blaus i roses. El cel era més blau, i els balcones es curullaven de dones que saludaven amb els mocadors. La gent cridava. El mot de guerra, no el deixaven anar mai, i tothom estava content.

Fins que un dia van anar-hi de bo de bo, a la guerra. Caminaren força per selves meravelloses. Als àpats, gairebé no menjaven. El dormir era escàs, i els peus sagnaven, perquè les soles del calçat venut per grans proveïdors milionaris- eren de cartró, esmicoladisses. Però els rius eren bells, sota les immenses cabelleres de les plantes arrapissadores que penjaven dels arbres. I la lluna s'alçava superba i plena damunt la nit plena de fantàstiques lluïssors.

I veus aquí que una vegada se sentí sobtadament renou de cavalls en el fresc silenci nocturn.

-Vénen! cridà tothom al campament.

-Són els altres! Tothom a punt! Hi havia un cert desordre, perquè el brogit havia estat impensat.

El bon minyó es posà al seu rengle, i com li manaven. Tenia, baldament fos ben tranquil·la, una certa curiositat. Allargava el coll tot el que podia.

Unes testes sobreeixiren del nivell de les lianes espesses, apuntant llurs fusells. Fou un sol instant. Però abans de la càrrega es pogué sentir encara la veu del bon minyó, que deia:

-Ei, que aquí davant hi ha gent!

Josep Carner (1884 -1970)

